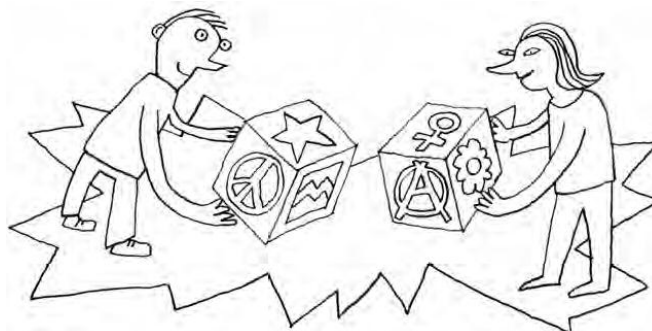

Kreu 6 – Të kuptuarit e filozofisë politike

Hyrje

Në figurë janë paraqitur një djalë e një vajzë që rrinë përballë njëri-tjetrit. Ata po i tregojnë shoqi-shoqit nga një kub me simbole që paraqitin filozofinë politike. Rëndësi ka që ata po i buzëqeshin njëri-tjetrit, meqenëse simbolet ndryshojnë dhe shprehin kundërshti dhe mosmarrëveshje. Ia vlen të zbulosh domethënien e simboleve, për aq sa është e mundur. Djali tregon simbolin e «ndalimit të bombës», duke i rrëfyer për pacifizmin. Pentagrami mund të përfaqësojë pikëpamjen socialiste, por edhe këndvështrimin tërësor të njerëzimit në gjithësi. Vijat dredha-dredha mund të përfaqësojnë ujin, si simbol për mbrojtjen e mjedisit, por kuptimi mund të jetë edhe krejtësisht i ndryshëm. Vajza tregon simbolin A të anarkizmit. Simboli i gjinisë femërore mund të përfaqësojë këndvështrim feminist. Lulja mund të paraqitë mbrojtjen e mjedisit, a të paqes, por këtij simboli vajza mund t'i ketë dhënë edhe një kuptim të ndryshëm. Të rinjtë po përdorin të drejtat e njeriut: lirinë e mendimit, të shprehjes dhe të barazisë. Nuk ka asnjë pushtet të vendosë se çfarë është e drejtë dhe çfarë e gabuar.

Figura mbart një mesazh interesant dhe çuditërisht të ndërlikuar. Ne ndërthurim simbolet dhe konceptet në filozofinë politike për të shprehur idetë dhe pikëpamjet tona, por ato mund të jenë të dyvlershme ose mashtruese. Prandaj, duhet t'i shpjegojmë zgjedhjet tona njëri-tjetrit dhe t'i dëgjojmë me kujdes. Ka shumë pika për të cilat mund dhe s'mund të jemi në të njëjtën mendje me ta. Gjashtë simbole mjaftojnë për të na dhënë një ide për një shoqëri pluraliste të hapur. Njëri-tjetrin duhet ta trajtojmë me respekt; vetëm atëherë mund të kemi në dorë një argument të fortë, që nuk 'dëmton asnjë dhe u sjell dobi të gjithëve.

Edukimi për qytetarinë demokratike dhe të drejtat e njeriut (EQD/EDNJ) përmban dy dimensione. I pari ka lidhje me *përmbajtjen*. Të kuptuarit e filozofisë politike ka rëndësi tek EQD/EDNJ, meqë na pajis me ndjesinë e drejtimit dhe të vlerave kur gjykojmë çështje dhe ndërmarrin veprime. Gjithashtu, i kuptojmë më mirë të tjerët.

Dimensioni i dytë i EQD/EDNJ ka të bëjë me *kulturën* e kundërshtimit të qytetëruar – mundësisht, të argumentojmë duke buzëqeshur. Në shkollë duhet të mësohet një kulturë e tillë kundërshtimi, me anë të përvojës dhe reflektimit. Kjo mund të fillojë në një moshë shumë të re dhe, shumë, varet nga shembulli që lënë mësuesit dhe drejtorët. Mësuesi i EQD/EDNJ duhet të marrë masat të shmangë dy kurthe. Njëra është paanshmëria politike. Nuk është e detyra e mësuesit t'u mësojë nxënësve ndonjë doktrinë politike të parapëlqyer, dhe as t'i shtrëngojë të pranojnë pikëpamjet e tij. E dyta është mospërfillja në heshtje, që është një formë tinëzare e shtypjes. Nxënësit duhet të mësohen të presin, t'i kushtojnë vëmendje të ndërsjellë edhe të reagojnë. Mësuesi duhet t'i nxitë nxënësit të shpjegojnë zgjedhjet e tyre, në mënyrë që të tjerët të mund t'i kuptojnë ato, por ata nuk duhen detyruar t'i përligjin ato.

Ushtrimet mund të përshtaten për grupmoshat e ndryshme dhe mund të përdoren nga fillorja deri në të mesmen.

Ushtrimi 6.1. – Konceptet themelore të mendimit politik

Objektivat mësimore	Nxënësit kuptojnë vlerat që, pa dyshim, drejtojnë argumentin dhe debatin politik dhe se disa nga këto vlera mbështetin të drejtat e njeriut, kurse të tjerat janë kundër tyre (mësimdhënia për të drejtat e njeriut).
Burimet	Ky ushtrim i stërvit nxënësit të jenë të gatshëm për të studiuar dhe kuptuar vlerat dhe qëndrimet pavarësisht nëse janë apo s'janë në një mendje me to (mësojnë <i>nëpërmjet</i> të drejtave të njeriut). Një listë parashtrimesh ose parullash (shih materialet e mëposhtme). Ndryshe, mund të përdoren afishet e zgjedhjeve, kronika televizive ose pjesë nga pohime ose fjalime nga jeta politike.

Procedura

1. Nxënësit formojnë çifte ose grupe me nga katër veta.
2. Ata identifikojnë nënkuptimet e pohimeve. Lipset t'u jepen pyetje për t'i drejtuar dhe mundësuar për të bërë krahasime, p.sh. për cilat grupe të shoqërisë mund të ketë pasoja një propozim i caktuar dhe cilat mund të jenë këto (nxënësit do të gjejnë përgjigje të tilla si: të pasurit dhe të varfrit, të shëndetshmit dhe të sëmurët, të fuqishmit dhe të dobët etj.).
3. Në qoftë se nxënësve u janë bërë të njohura qasjet themelore të mendimit politik, atëherë ata mund t'i lidhin propozimet me shkollat e ndryshme të mendimit. Ata mund të gjejnë afri me më shumë se një vijë mendimi.
4. Pohimet dhe vlerat e tyre themelore nxënësit i gjykojnë në dritën e të drejtave të njeriut.

Zgjerim

Nxënësit diskutojnë pasojat e propozimeve, duke i lidhur me çështjet që diskutohen në vendin e tyre.

Materialet

Lista e propozimeve dhe parullave

1. Shteti nuk duhet të ndërhyjë në drejtimin e ekonomisë. Ai duhet të kufizohet vetëm në zbatimin e ligjit.
2. Kujdesi shëndetësor duhet të sigurohet falas.
3. Të gjitha shoqëritë tregtare duhet shtetëzuar.
4. Kreut të shtetit duhet t'i jepet pushtet i plotë.
5. Shteti, punëdhënësit dhe sindikatat duhet të takohen për vendosjen e normës së rritjes të pagave.
6. Shteti në vetvete është një telash.
7. Qytetërimi i bardhë është më i miri.
8. Nxënësit e dobët duhet penguar të mos lënë prapa në mësim nxënësit e tjerë.
9. Askush nuk ka të drejtë t'u japë urdhra njerëzve të tjerë.
10. Lipset organizimi i shoqërisë në mënyrë që rendi qeverisës të respektojë hierarkinë natyrore të gjërave.

Ushtrimi 6.2. – Qëndrimet ndaj pushtetit⁵

Objektivat mësimore	Nxënësit mund të bëjnë dallimin midis koncepteve të pushtetit dhe nëntekstit për demokracinë dhe të drejtat e njeriut. Nxënësit zhvillojnë të dëgjuarit aktiv (mësimdhënia <i>përmes</i> të drejtave të njeriut).
Burimet	Komplet me shënime të shtypura për nxënësit: «Shpallje mbi pushtetin dhe qeverisjen».

Procedura

1. Nxënësit ndahen në çifte. Ata studiojnë citimet dhe vendosin se me cilat ndajnë të njëjtin mendim.
2. Ata shkruajnë arsyet që e mbështetin një shpallje të caktuar.
3. Çiftet paraqitin rezultatet e tyre në klasë.
4. Nxënësit identifikojnë shkollat themelore të mendimit politik; mësuesi përdor përfundimet dhe diskutimin në klasë për t'i njohur nxënësit me qasjet (e zgjedhura) e mendimit politik (qasja induktive, që lejon përdorimin e metodave të ndryshme – leksionet e mësuesit e ndoshta vetë nxënësit; studimi i fragmenteve).

Zgjerim

Nxënësit reflektojnë për sistemet e vlerave të tyre individuale.

Nxënësit i lidhin idetë politike me politikat e partive dhe drejtuesve politikë në vendin e tyre.

Materialet

(shih faqen në vijim)

---

⁵ Përshtatur nga Claude Paris, *Ethique et Politique*, botimet e C.G., Kebek, 1985.

Fletë pune për nxënësit

Citime për pushtetin e qeverinë

1. Roli i drejtuesit në qeveri është mjaft i rëndësishëm e i pazëvendësueshëm.
2. Pushteti tjetëron dhe duhet zhdukur për t'i dhënë mundësi çdo personi të kuptojë potencialin e tij të plotë.
3. Kombet kanë vetëm një armik të rrezikshëm: qeverinë e vet.
4. Pushteti politik duhet të ushtrohet nga njerëz të zgjedhur prej qytetarëve.
5. Partitë politike janë të dëmshme për fuqinë e shtetit për shkak se ato i ndajnë njerëzit dhe shkaktojnë përplasje të kota.
6. Shteti nuk është një grumbull i thjeshtë individësh; ai është një realitet më i lartë dhe më thelbësor se shumica e individëve.
7. Të gjitha format e pushtetit kanë prirjen të bëhen totalitare.
8. Shteti nuk është një qëllim në vetvete, por mjet i domosdoshëm për plotësimin e aspiratave të individit.
9. Shteti është një varrezë e stërmadhe, ku marrin fund të gjitha shprehjet e jetës individuale.
10. Grevat duhen ndaluar ngaqë përbëjnë sfida për pushtetin.
11. Individët ekzistojnë vetëm për shtetin dhe, jashtë tij, janë asgjë.
12. Të rinjtë duhet të marrin pjesë në vendimet që i prekin ata.
13. Për lirinë do të mund të flasim vetëm kur shteti të pushojë së ekzistuari.
14. Mësuesi duhet të marrë parasysh kërkesat e ligjshme të nxënësve të tij.
15. Qenieve njerëzore u vjen natyrshëm të bëjnë mirë; ne gjithmonë duhet të kemi besim tek ta.
16. Pjesëmarrja në pushtet e të gjithë individëve duhet të jetë parim themelor i organizimit të të gjitha bashkësive njerëzore.
17. Partitë politike duhet të bëjnë të mundur që aspiratat e qytetarëve të ndikojnë në vendimet e qeverisë.
18. Qeniet njerëzore, nëse lihen pa kontroll, do ta vritnin njëri-tjetrin.
19. Pushteti politik nuk duhet të jetë në mëshirën e opinionit publik.
20. Qeniet njerëzore gëzojnë të drejta që pushteti duhet t'i nderojë dhe nxitë.

Ushtrimi 6.3. – Sikur të isha magjistari

Objektivat mësimore	Nxënësit nxiten të krijojnë vizione domethënëse. Personat pa vizione utopike janë të detyruar të pranojnë gjendjen e pandryshuar.
Burimet	Nxënësve u jepet mundësia të përdorin dhuntitë që kanë (krijimtarinë). Letër dhe një stilolaps shënjes.

Procedura

1. Nxënësve u kërkohet ta përfytyrojnë veten në rolin e një magjistari.
2. Ata lexojnë:
«Po të isha magjistari i madh, atëherë burrat, gratë dhe fëmijët do t'i organizoja që kurrë të mos përjetonin përsëri, atë që u ka ndodhur gjatë luftës, dhe që kjo të ndodhë...»
Çdo nxënës plotëson fjalitë e mëposhtme:
  - Unë do të ndaloja...
  - Unë do të mbyllja...
  - Unë do të harroja...
  - Unë do të kundërshtoja...
  - Unë do të vazhdoja...
  - Unë do të krijoja...
3. Me radhë, nxënësit lexojnë me zë përgjigjet e tyre në një sesion plenar. Është e këshillueshme që karriget të vendosen në trajtë rrethi.
4. Vlerësimi: nxënësit nxjerrin në pah dhe diskutojnë se ç'dëshira dhe nevoja kanë zbuluar.

Zgjerim

Nxënësit merren me çështjen nëse mund të bëhet diçka për të plotësuar një prej dëshirave të tyre.

Variacion

Për nxënësit më të rritur:

«Po të isha arkitekt...»: nxënësit përfytyrojnë se si mund apo duhej të ishte shkolla ose fshati a qyteti ku banojnë.

Nxënësit mund të reflektojnë për dëshirat e tyre dhe t'i lidhin me traditat themelore të mendimit politik (liberal, konservator, socialist, miqve të tokës).